

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE TRIBVS BONORVM || operum generibus,||
ELEEMOSYNA,|| IEIVNIO ET ORATIONE;|| deque eorundem
operum vi, vsu, & || ratione, LIBRI TRES,|| AVCTORE ||
THEODORO PELTANO SO-||cietatis IESV Theologo.|| AD ...**

Peltanus, Theodor Anton

Ingolstadii, 1580

Septimi. De iis, qui eleemosynam donare possunt, vel non possunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46891](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-46891)

gitant, certè in alios, qui indigent, & nō recusant, erogare. Quanquam, vt antè dictum est, nō tenetur huic vel illic præcisè; sed isti, vel illi, vel alteri, cui ipse voluerit, impertiri. Aliud proinde est, iuri suo sponte renunciare; aliud, quod iustè non potes, iniustè retinere. **P A T E T** ergo, præceptum eleemosynariū non eos solūm obligare, qui incident in extremè, vel quasi extremè egentes; verūm eos etiam, qui absolute superflua possident: siue eiusmodi possessores manuum labore, ingeniuē industria vitam tolerent; siue ex ciuilibus aut Ecclesiasticis censibus videntur; Hoc enim ad rem, de qua hīc agitur, impertinens est.

De iis, qui eleemosynam donare possunt, vel non possunt.

C A P V T S E P T I M V M.

VN M Q Y E M Q Y E ex iis rebus, quarum legitimū dominium, plenamque ac liberam administratiōnem habet, (nisi forsan peculiari aliqua lege patrīque statuto, aut consuetudine inhibeatur) munus vel eleemosynam donare posse, extra controuersiam est. Quòd si verò alterutrum horum defuerit, neutrū iure poterit. Perspicuum est enim, pueris sub tutoribus adhuc agentibus, mentēue captis, vel aliās rationis vſura deſtitutis grandes eleemosynas, aut alias non leuis momenti abalienationes facere, potestatem non esse: Non quòd veri propriiū; eorum, quæ donant, vel alia ratione abalienant, Domini non sint; sed quòd ob rationis infirmitatem, legitimam eorum, quæ in pauperes exponunt, vel alio modo distrahunt, administrationem non habeant.

AEQ Y E certum est maiestatis reos, cæterosque, quorum bona propter delictum fisco addicta sunt, abalienandi ius non habere; non quòd eorum, quæ abalienant, vſq; ad iudicis sententiam, factiue declarationem, curam & administrationem nō habeant; habent enim; sed quòd propter admissum crimen, legitimo eorum, quæ donant vel administrant, dominio careant. Quare lata iam condemnationis sententia, quæcunque iam inde à conflato crimine abalienauerant, ad fiscum reuocantur. Fateor tamen, eam reuocationem legum externarū saceritate magis niti, quam diuino aut naturali iure.

Quius ex eo, eius
dominiū &
administratiō-
nem habet, mu-
nus vel eleemo-
synam donare
potest.

Pueri cæterique
ratiois vſura de-
ſtituti abaliena-
re non possunt.

Cur maiestatis
rei donare vel
abalienare iure
non queant.

P O R R O

P O R R O autem, ut unusquilibet ex absolutè propriis, hoc est, ex iis, quorum veram proprietatem, legitimamq; administratio-
nem habet, eleemosynam vel munus quodcunq; erogare potest; ita quilibet quoque, si propriis destituatur, ex alienis iis opē ferre
potest, quos extrema egestas exercet: siue ea iam tum primum
accipiat, siue antè iam accepta apud se retineat. Causæ, cur iure
id fieri queat, exposita sunt iam antè; Verùm qui tantum in bo-
nis habet, quantum ad submouendam extremè egentis miseriam
citra propriæ vitæ incommodeum sat est, is rem alienam, in scio
Domino, contrectare nullo modo debet; sed neque citra pecca-
tum quoque contrectare potest. Imò qui id faceret, bis quodam-
modo peccaret; semel alienum inuito Domino inuadendo; ite-
rum inuasum et iam per vim vel fraudem occupatum, quasi pro-
prium in alios distribuendo.

A T esto, inquis, non deceat, nec liceat quoque totum id al-
teri adimere, quo extremè egeni succurratur, si propria, quibus
præsens necessitas depellatur, ad manum sint; licitum tamen vi-
deri queat, posteaquā quotam, quæ me contingebat, ex proprio
exolui, reliquum aliis adimere, qui æquè, vel magis quoque bene-
ficium illud præstare tenebantur, ac ego. Casum hic propositum
tali exemplo illustro. Sit aliquis è fidelium cœtu à Paganis vel
Mahometanis captus, qui, nisi redimatur, omnino sit perimen-
dus, vel certè grauissima vexatione ad fidei desertionem tandem
deducendus. Liberationis nomine à piratis exiguntur 80. duca-
ti, quos captus ille, quod nihil in re, parum aut in spe habeat, nu-
merare nequaquam potest. Ad sunt quatuor opulentissimi mercato-
res, qui citra villam status sui imminutionem, aut rei familiaris in-
commiditatem, infelicem illum à vitæ salutisq; periculo liberare
poterant, & meritò quoq; liberare debebant: Verùm quia tres
ex illis magis amant nummum, quam proximum, nolunt quic-
quam, neq; per modum doni, neq; per viam mutui ad illius libe-
rationem conferre. Ego verò, qui unus ex quatuor reliquis sum,
ne extrema illa calamitas fratrem opprimat, totum precium so-
lus soluo, cùm tamen pro mea portione 20. tantum numerare
debuissim: Siquidem tres reliqui æquè obligabantur, atq; ego,
& fortè magis; quia magis abundabant. Cur ergo clanculum,
vel alio modo id illis adimere, mihi non licet, quod illorum no-
mine?

Qui ex propriis
non potest, ex
alienis extremè
miseris opē fer-
re potest.

mine per folui? Ademi enim illud tantum, quod illi iure tenebantur donare; cuiusq; proinde acceptiōem, si non elicto, debito sanè actu probare debebant.

No n̄ est istud licitum, neque rationi quoque satis consenteum. Nam vt aliena rapere non licet, quō priuatam necessitatem expleas, modō propria in promptu fint, vnde id facias; ita si ex proprio peculio hunc vel illum extremē laborantem subleuare potes, aliena, quō eundem subleues, inuadere nequaquam debes. Quōd autem iure istud fieri non queat, aliud nihil in causa est quam̄ lex, que, ne aliena Domino non absq; ratione inuitio cōtrectes, seuerissimē prohibet. Cūm is ergo, qui h̄c aliena inuadit, habeat propria, quibus, si vellet, pauperi subuenire posset, merito rei ablatae Dominus censetur inuitus. Quarē falso asserebatur, Dominum in eiusmodi ablationem consensisse actu debito, et si non elicto. Haberet id locum, si is, qui abstulerat, non habuisset propria, quibus extremē miserum subleuaret. Verūm quia propria habuisse ponitur, sicut illi non licuit singulis adimere totum, sic nec partem quoque; par enim, quantum ad eam rem attinet, totius & partis est ratio. Paucis, si priuata autoritate id extorquere liceret, quod alius iure debebat; vel eam pœnam irrogare, quam iudex reo secundūm leges inferre debebat: liceret furem suspendere, quem prætor vel iudex pecunia corruptus, liberum dimisisset. Sic quoque liceret Socrati pecuniam subducere, subductamq; Platonī, cui Socrates debebat, neque facere tamen satis volebat, assignare, & alia multa eiusmodi tentare; quod nemo sapiens facile concesserit. Orirentur hinc enim ingentes in Repub. & Ecclesia turbæ, plurimæque hominum cædes & iniustæ expoliations.

QVID si dum vñus alterius officium præstolatur, nullus ex illis quatuor misero illi capto, vel alteri cuicunque in simili miseria cōstituto, opem ferat, & ille interim in ea calamitate mortem oppetat, vel fidei iacturam faciat? Sanè si nullus ex illis succurrit, singuli fraterna salutis apud D e v m tenebūtur rei: Quandoquidem singuli citra vilum propriæ vitæ, aut personæ incommodum infelici illi subsidium adferre poterant, & iure adferre debebant; cūm istud autem non fecerint, conqueri non possunt, si fratriis mortem D e v s illis imputauerit. Commendauit is enim vnicui-

H que

Non licet alienis inuadere, si proprium ad sit, quo extremam inopiam subleues,

Non licet priuata autoritate extorquere, quod alius iure debet, aut pœnam inferre, quam alius iusle promeritus est.

que proximi sui causam, seuereque exigit, vt id aliis praestemus, quod nobis iure praestari vellemus. Quamobrem si decem plures inedia, vel nuditate, vel alia miseria de vita periclitari animaduerto; neq; vlli tamen ex omnibus opem fero, cum aliquibus tamen queam, tot iuris interpretatione occido, quot pecunia, vel opera mea in vita conseruare poteram, & non conseruo: Habetque id locum non solum in siti, aut fame, aut nuditate; sed in alio quo quis vitae discrimine. Vnde si quos in hostium vel latronum manus incidisse video, ex quibus prece vel precio, vel ferro quoque aliquos eruere quero, et si non omnes, si hic cessauero, tot indirecte trucido, quot liberare poteram, & non libero.

Quamvis ergo, vt rem hanc paucis absoluam, omnes & singulos fame, vel frigore, vel alio incommodo pereuntibus, aut grauiter alioqui de vita periclitantibus, necessaria vita praesidia administrare oporteat; Qui quidem ex propriis possunt, ex propriis; qui vero hinc non possunt, vnde cunque aliunde, pace semper, & publica edificatione seruata; (praestat enim, pauperis sortem diuinæ prouidentiae committere, quam magnas illius causa turbas excitare; maximè cum Deus per eiusmodi cruces, electos suos quandoque soleat exercere,) attamen extra illum extremæ egestatis articulum, nulli fas est, pauperum causa, aliena contrectare. Nam, vt Apostolus recte monet: *Non sunt facienda mala, vt eueniant bona.* Res autem iniusta & mala, magnisque periculis plena est, alterius bona per vim vel fraudem inuadere. Quomodo ea aperte inuadunt, qui citra extreiam necessitatem inuadunt. Imo nec tunc quoque iuste inuaderent, si propria adefsent, quibus eiusmodi necessitati obuiam ire possent.

Quapropter nisi tacitus, vel expressus consensus adfit, non licet seruis, de dominorum; neque liberis, de parentum; neque vxoribus de maritorum; neque subditis de Principum suorum facultatibus eleemosynam facere. Sed neque monastiken quoque professio, Abbeo inscio, stipem in pauperes erogare licet. Liceret id tamen, si negotiorum, aut studiorum causa, aut religionis ergo apud exterios ageret; neque enim verisimile fit, per monasticas functiones id ea in re interdictum esse monacho, vel alteri cuicunque religiosorum hominum familiæ adscripto,

Totius interpretatione occido, quot in vita conseruare quoque, & non conseruo.

Satius est pauperis causam Deo committere, q; illius causa turbas ciere.

Roman 2.

Monacho per-
grè agenti in re
eleemosynaria

pto, quod aliis honestis viris, quibus cum vnâ viuunt, cum virtute, & merito exercere licet. Præsertim cùm ex piorum hominum beneficio vitam tolerantes, peculiari quadam ratione ad eleemosynarum largitionem obligari videantur.

aliiisque simili-
bus licet, quod
cæteris honestis
viris.

CAETERVM quæ de famulis, ancillis, liberis, matribus familiâs, aliisque hisce cognatis hoc loco proponuntur, ea non ea religione accipienda sunt, quasi nihil ipsis ex heri, parentis, mariti, vel alterius coniuncti rebus eleemosynarum gratia attingere liceat: Semper enim licuit & licebit, nisi expresse inhibetur, quod tamē fieri non deberet, micas, quæ de Dominorum mensa cadunt, hoc est, minuta quædam hinc inde corradere, collectaque pro ipsorum qualitate, vel quantitate, inter plures paucioresue distribuere. Quòd si qui sunt, qui Dominorum consensum ad tantillam rem necessarium ducunt, cogitent hi, consensum necessarium hic non deesse: nam etsi desit forte expreslus, adest tamē tacitus, vel certè debitus, qui sat est ad factum eiusmodi ab omni iniquitate excusandum. Quis enim, nisi summè morosus, omnemque humanitatem exutus, ægrè ferat, id inter ostiæ vita præficia mendicantes distribui, quod & nihil ferè erat, & forte peritum erat? Si qui tamē animaduertunt, eiusmodi charitatis officium patri vel matrifamiliâs vehementius disciplere, abstineant: plus enim DEO placet pax domestica, quam eleemosyna ab inuitis extorta.

Ancilla & fa-
muli minuta q-
dam in consultis
domini in ele-
mosynâ erogare
non prohiben-
tur.

Magis placet
DEO pax do-
mestica, quam
eleemosyna ab
inuitis extorta.

CONIVNXIMVS aut hoc loco famulos, vxores, liberos, & alios quosdam, non quod eadem, aut par omnium sit ratio; Certum est enim, permulta in hoc genere concedi vxoribus, quæ non liberis; & his rursum quædam, quæ non famulis, aut ancillis, cæterisque inferioris ordinis domesticis; sed quod generatim iudicaremus, nisi euidentis necessitas aliud suadeat, aliena inuadere, & in pauperes distribuere nulli fas esse. Et quidem ad vxores quod attinet, certum est, illas ex iis rebus, quarum plenum dominium, legitimamq; administrationem obtinent, æquæ eleemosynam donare posse, ac maritos ipsos.

Non eadem dæ-
de eleemosynæ
facultas est vxo-
ribus, liberis, &
famulis.

VR autem constet, quænam illæ sint, adeoque quando, mari-
tis in consultis, pauperibus benignè facere inculpatè possint, &
quando rursum legitimè id non possint, aduertendum est, bona

H 2 vxoria

Bona vxoria
quadruplicata.

Vxoria, hoc est, qualia vxores habere contingit, quadripartita esse. Habent enim, aut certè habere possunt dotalia; habent paraphernalia, seu doti accessoria; habent propria industria acquisita; habent tandem quædam cum maritis communia, cuiusmodi sunt ea, quæ constante matrimonio communilabore & studio cōquisierunt. Iam ex his spectandū & definiendum est, quid in re eleemosynaria queat vxor, marito nō consulto; quid item eodem inconsulto, non queat, quamvis ex his non præcisè.

Vxor nulla ha-
bet bona, quæ e-
leemosynæ ma-
teria esse non
queant.

Seclusa extrema
necessitate, vxor
nec dotem, nec
dotis partem, nec
dotis fructus in
eleemosynā con-
vertere potest.

Ex bonis para-
phernalibus, v-
xor in eleemosy-
nas erogare po-
test, quantum et
quando velit.

1. Timo. 5.
Quæ propria in-
dustria acquisi-
uit vxor, in pau-
peres insumere
nō prohibetur.

Et primò quidem certum est, nullum esse bonorum vxoriorum genus, quod in eleemosynarum materiam verti non valeat; quippe cùm contingere queat, vt extrema necessitas occurrat, neque ullum tamen ex iis omnibus vitæ naturætæ propriæ sustentandæ necessarium existat. Extrema autem necessitate seclusa vxor neque dotem, neque aliquam dotis partem, neq; dotis fructus, absque mariti consensu in eleemosynam erogare potest. Non dotem aut dotis partem; quia etsi vtriusque ius maneat penes vxorem, cura tamen & administratio transit ad maritum. Neque fructus rursum, quia hi propter onera matrimonij proprii sunt mariti & quò ad dominium, & quò ad administracionem. Quod rursum confirmat, vxorem, inconsulto marito, dotem, aut dotis partem abalienare non posse. Quandoquidem vt integri fructus pendet ex integra dote; ita pars fructuum dependet ex dotis parte. Fructus autem pleno iure pertinent ad maritum.

CONTRA verò quòd paraphernalia, hoc est, doti accessoria, & quòd ad vsum, & quòd ad dominium, & quòd ad reliqua omnia vxoris sint propria, potest illa, marito nō consulto, ex illis quantum velit, & quando velit, & quoties velit, in pauperes, vel alias quascunque pias causas erogare; nisi forsan domestica paupertas aliud suadeat, vel aliud quoq; postulet. Nam si maritus, vel liberi, vel alij domestici egerent, contra charitatis ordinem cōmitteret, si in exteris illa erogaret. Notum est enim illud Apostoli: *Siquis suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior.* Et quod de paraphernalibus hoc loco assertum est, hoc ipsum de iis quoque, quæ propria industria conquisuit, accipi potest: Nam horum quoque plenum dominatum, liberamque dispensationem obtinet.

Ex

Ex communibus autem, quod neque integrum illorum dominium, quod ad liberam dispensationem est necessarium; neque legitimam quoque eorundem administrationem habeat, pro suo arbitrio erogare non potest: Attamen quod materfamilias existat, & ea ipsa bona suo quoque modo ad se pertineant, (siquidem matrimonio soluto sua etiam quota ex iis ad se redit.) potest viri consensu non quæsito, modicas & quasi communes eleemosynas, (quales sunt quotidianæ illæ, quæ ostiatis mendicantibus donari solent) ex bonis vtrisque communibus elargiri. Et quamvis sordidus maritus iubeat, ne id faciat, debet nihilominus apud se statuere, non simpliciter inhibere; sed tantum, ne modum excedat, præscribere: Tum rursum id sibi in ea re licere, quod ceteris honestorum coniugum consortibus communiter hic licet: Tum demum virum ita caput rerumque domesticarum administratione esse, vt ipsa tamen non sit illius serua aut ancilla; sed socia non solum ad sibi procreationem, verum etiam ad rei familiaris curam & administrationem.

Imo vero si vxor animaduerteret, maritum suum, usque adeo inhumanum, tenacem, & sordidum, adeoque salutis suæ oblitum, vt nullam miserorum rationem, nullam de æterna vita cogitationem habere videretur, quod cladem in hoc vel in altero sæculo illi impudentem arceat, exemplo Abigaelis vxoris Nabal, largiores quandoque eleemosynas ex bonis communibus erogare poterit. Nec enim aliud hic agit, quam quod arte quadam mariti salutem procuret, pestemque, quæ ceruici illius impendebat, eleemosynarum vi, pauperumque intercessione aliò transferat, aut non nihil saltem mitiget. PATET hinc ergo, vxores nemine consulto, eleemosynam interdù dare posse. Possunt hoc enim extrema urgente necessitate, si mariti absunt, vel præsentes non succurrunt: Possunt rursum ex doti accessoriis, propriaque industria acquisitis; possunt tandem ex bonis communibus, si communem modum & consuetudinem non excedant.

Possunt ne in his casibus tantum? nequaquam. possunt idem quoque, si maritos habeant fatuos, vel ea mente præditos, vt neque sua, neq; aliena administrare queant. Nam furente marito, nisi per legitimum magistratum alias curator datus fuerit, totius domus cura & administratio deuoluitur ad vxorem. Potest

H 3 idem

Vxor ex bonis
communibus cō
munes eleemo-
synas donare po
test.

Vxor viri socia,
non solum ad sō
bolis procreatio
nem, verum etiā
ad rei domesticę
curam & admi
nistrationem.

Vxores marito
rum tenacitatem,
liberalitatem in
pauperes cōpen
fare posunt,
1. Reg. 25.

Vxores, quibus
bonorum admi
nistratio quacu
que de causa cō
missa est, possunt
liberè eleemosynas
donare.

idem rursus mente & ratione valens vxor, si maritus agit peregrinatio, vel exulat, vel alia quacunque de causa abest; neque domus suæ curam alteri, quam vxori, dum excederet, commisit. Potest idem postremò, si maritus aliquò se conferens, certam pecuniæ summatam, vnde in illius absentia se alat, ipsi assignavit, si quid parcè frugaliterque viuens, geniumque suum defraudans, inde forsan comparserit. Sunt alia causa & casus, quæ eandem facultatem vxori faciunt, sed hi sunt præcipui. Denique potentum ac diutium vxoribus (ad has enim spectat, quicquid de vxoribus, earundemque in re eleemosynaria facultate hic disputatum est, paupercula enim nihil, aut parum habent, quod donent) non defunt multæ honestæ, & iustæ commiserationis causæ; sed, quod dolendum est, plerisque magis deest voluntas & animus, quam potestas. Comperias enim multas, suis maritis multis partibus tenaciores & sordidiores.

Quæ de vxoribus hoc loco asserta sunt, ea certa quadam analogia ad liberos quoque trahi possunt: Nam ipsi quoque à parentum suorum bonis & facultatibus non sunt prorsus alieni; tamen etiò dum parentes superfunt, illorum non sunt Domini; alioquin enim refragantibus liberis, qui genuerunt, ab alienare nō possent; hoc autem falsum, & à recepta consuetudine alienum est. Adhac ut vxores, præter dotem, habent paraphernalia, manuum opera & industria partæ; ex dimenso suo comparsa, aliisque eiusmodi, ex quibus egenis benignè facere possunt; ita filij vel habent, vel habere possunt castrensia; cuimodo sunt, quæ hasta iustæ; Marte compararunt. Quasi castrensia, cuius generis sunt ea, quæ lingua vel calamo, hoc est, docendo, aduocando, scribendo, aliisque similia tractando adepti sunt. Honoraria, qualia sunt, quæ ex parenti, vel aliorum liberalitate obuenerunt. Studiis deniq; vel alimentis, vel peregrinationib; &c. deputata, ex quibus omnibus, si quid reliquum fuerit, in pauperes Christi misericordiam exercere possunt.

TANDEM ut vxores habent bona cum maritis communia, unde communes eleemosynas elargiri possunt, & magnas quoque, si maritorum voluntas accederit; ita illi habent sua aduentitia & prouectitia, quæ ipsa quoque, si parentum studium non defuerit, in eleemosynarum materiâ vertere possunt. Quod si nihil horum omnium ad manum fuerit, & tamen quibusdam vehementer egenti-

Filiis familiis ex iis omniib; quæ iusto titulo ad se pertinent, pauperibus benignè facere possunt.

Filiis parentibus superfluitib; bonorum illorum non sunt Domini.

egentibus benefacere cupiunt, caueant, ne ex paternis bonis plus in pauperes erogent, quam præsens necessitas depositit, & rei familiaris ratio commode permittit, ne vel turbas domi excitent, vel pauperum causa modicum subducere assueti, propria causa furandi occasionem inde accipiant.

Quod ancillæ & famuli, cæteraq; seruitia ex herilibus bonis in pauperes erogare queat, dictum est antè. Quid vero ex proprio peculio impensæ operæ mercede in eo genere valeant, disputationem nō habet. Certū est enim, de propriis insumere hīc posse, quantum libuerit. Nam quicunq; potest libere donare vel abalienare, is eleemosynā quoq; donare non prohibetur. Refert autem non parum, ex propriisne donet, an ex herilibus: Etenim dum ex herilibus, heri voluntate accedente vel non reclamante, erogant, totius operis fructus manet penes herum: Attamē meritū, quod suæ bonæ voluntati debebatur, in alterū non transmigrat. At vero dum ex propriis donant, soli ipsis donati muneris fructū gaudent.

Quod si famulæ vel famuli, insciis vel reclamatis Dominis, egenis ostiatim mendicantibus nihil dare possunt, nisi admodum parum, ut paulò antè expositū est, multò minus iisdem Dominis insciis, aliis qui non egent, vel eo modo nō egent aliquid donare poterunt. Quare & suę & aliorum quoque conscientiæ malè consulunt, qui ancillas vel alios familię ministros inducunt, ut hoc vel illud clanculum ē penu, vel alio loco subducunt, sibi vel alteri impertiantur, etiamsi subducta precij sint non admodum magni. Committitur hīc enim quēdā iniustitia, & sternitur via ad maiora furta, ut pbat experiētia. Quod si alicui ē famulis domus cura demadata fuerit, ut Eleazar, Damasco, Abrahamo, & Iosepho Phutipharis Ægyptij, poterit is cæteris liberiū eleemosynas dare. Nā et si eiusmodi curatores magis instituantur, ut rem augeant, q; ut multa erogent; poterunt ea tamen in pauperes erogare, quæ Dominus iure meritoq; debuisset, si adfuisisset, aut rebus suis p̄fuisisset.

Quid de Monachis? nunquid illis etiam ex monasterij bonis pauperibus benefacere ius est? Quid illis ea in re liceat, dum studiorum causa in Academiis versantur, vel aliās peregrē agunt, indicatum est paulò antè. At vero dum intra Monasterij septa degunt, nulliusque rei curam sortiti sunt, nihil citra præfectorum facultatem in pauperes erogare deberent, nisi magna admodum neces-

Periculosum est vel modicii pauperum causa, parentibus, vel Dominis subducere.

Multum inter-
est, apprium ne-
dones tanquam
Dominus, an al-
terius tanquam
minister.

Graue peccatiū
est, ministros in-
ducere ut qua-
cunque de causa
Dominis furenē.

Genes 15.
Genes 39.

Quæ oneribus
monasteriorum
sustentandis, ne-
cessaria nō sunt,
per superiores
in egenos expo-
ni possunt.

Opulenta mona-
steria peculiari
ratione obligan-
tur ad opera mi-
sericordiae.

Episcopi, cete-
riq; Ecclesie pre-
lati misericorum
omnium patres
esse debent.

necessitas vrgeret, cui Prælatus non succurreret. Verū si Abba-
tes, aut Monasteriorū præpositi sunt, aut vniuersalem totius Cœ-
nobij moderationem & administrationem suscepérunt, liberè
ea, quæ oneribus monasterij sustentandis necessaria non sunt, in
egenos & pauperes exponere possunt. Nam præterquam quòd
communi lege ad hoc teneantur, primi quoque fundatores pe-
culiari quadam ratione illos ad hoc obstrictos voluerunt; alioqui
enim tam illustribus & opulentis censibus cœnobia non dita-
sent; Attamen quòd communitati difficultas, quām priuata personæ
prospiciatur: Nam & diutius vivit, & pluribus indiget, sicut
multa quoque membra continet, & plura onera sustinet, & ne-
gligentius plerunque curari solet, prout quisq; in propriis, quām
in communib; curandis consuevit esse vigilantior, non est ita
facile iudicare, quid cuique monasterio redundet. Hoc ipsum ta-
men, quod absolute redundat, in pauperes erogatum oportet.

Quæ ab de Abbatibus religiosorumque hominum præpositis
hīc dicta sunt, ea ad Episcopos, Pastores, ceterosq; clero adscri-
ptos, suo etiam modo trahi possunt; siue illi cēsum, quos ex suis
sacerdotiis colligunt, statuantur Domini; siue secūs. Certum est
enim; quod suę personæ, suęsue necessariis sumptibus absolute
reliquum est, illud si non lege iustitiae, lege sanè misericordiae in
pauperes, vel alias pias causas insumere debere. Nam si populares
ad illud obligantur, vt suprà expositum est fusè, multò magis Ec-
clesiæ Pastores & Prælati, vt quos ratione personæ, quām in Ec-
clesia sustinent, omnium miserorum patres esse oporteat. Cūm
enim à cura illa, quām matrimonij iugo pressi, vxorib; liberis,
ceterisq; familiæ membris impendere solent, fint absoluti,
pietatisq; studiis ex destinato consecrati, status illorum postu-
lat, vt orphanorum, viduarum, aliorumq; desertorum ac mis-
erorum hominum singulares patronos sele exhibeant, adeoque vt
censum suorum reliquias, non in equos, aut canes, aut histrio-
nes, &c. cum non parua fidelium offensione, suęque salutis per-
nicie profundant; sed pię religiosęq; inter pauperes dispergiant.

De iure porrò, quod Clericis in fructus, quos ex beneficiis
percipiunt, competit, non est hīc disputandi locus. Est enim res
hæc perplexa, & non modò inter Canonum interpretes, sed inter
Scholę quoq; Theologos non parū controversa: Solūm dixerim
quic-

quicquid sit de absolutè residuo, hoc est, de eo, quod clero pro status sui ratione nullo modo est necessarium, si parcè sobrièque viuendo aliquid ex iis reliquum fecerit, quæ secundùm bonorum & sapientum virorum iudicium, persona sua honestè sustentandæ omnino censebantur necessaria, perinde de illo residuo statuere posse, ac de eo, quod hæreditario iure, aut a'io iusto titulo illi obuenerat. Quod hic assero, vno aut altero exemplo explano.

S I T Episcopus, cui ex Ecclesia, cui legitimè præest, in singu-
los annos prouenant decem ducatorum millia; ad honestam au-
tem sui status sustentationem, bonorū virorum estimatione, sat
sint septem millia, & illa quoque, eorundem iudicio, omnino sint
necessaria, iam h̄ic redundat̄ tria millia: hæc, vt tutior & commu-
nior habet opinio, tametsi opposita ab Ecclesia nec dum sit con-
demnata, erogare debet in pauperes, vel alias pias causas. Verum
si Præfus ille non quidem auare & sordidè viuedo, (hoc enim vitij
esset potius, quam virtutis: decet namque communes fidelium
patres liberales esse;) sed sumptus non necessarios minuendo &
moderando, parcēque & sobriè, vt pium prudentemque patrem-
familiās decet, vicitando, ex septem illis millibus mensæ suæ de-
putatis, reliquum fecerit aureos mille, hos in pauperes erogare
non obligatur; sed vel in illos, vel in alias insumere potest, perin-
de ac si in deserto loco inuenisset, aut ex hæreditate accepisset; si
quidem absolutus huius residui Dominus est.

Eadem analogia Decanus vel Præpositus, Archidiaconus, vel alia nobilis aut erudita persona singulis annis ex sacerdotio, quod administrat, percipiat mille, abude autem sat sint illi octingenti; ducentis itaque in ysum pauperum à tota summa refectis, ita rem familiarem instituit, ut ex illis octingentis, quos sapiens iudicium mensæ vel statui illius tribuerat, anno enoluto 50. aut centum, aut plures quoque residuos faciat, hos citra yllum peccatum, non solum pauperibus cognatis donare potest, per modum eleemosynæ, verum etiam diuitiis, per modum liberalis cuiusdam donationis. Imò verò non modò secularibus Prælatis licitum hoc videtur; sed religiosorum quoque præfectis, si quid certi ad suum statum, vel mensam deputatum habent. Ex hoc quoque inferri potest. Sacerdotes, qui obtineant beneficia

Clerici illius parti beneficij, que ad honestam fluctuationem omnino est nefaria, sunt Domini.

obtinent beneficia Sacerdotes qui
I usque obtinent bene-

ficia, usque adeò tenuia, ut miserè vicitando vix inde se alere queant, quæ hinc comparcunt, & in vita, & in morte quoque, cuicunque voluerint, donare vel legare posse, perinde ac si essent mera patrimonialia: verum de his non est hic disputandi locus.

SOLVM hic explicandum restat, an Capitulorum Præpositi, accedente quorundam, et si non omnium, consensu, ex communibus Capituli bonis eleemosynam largiri iure possint. Ad quod breuiter respondemus, de bonis, quæ inter singulos, ex æquo, vel pro meritorum ratione diuidi debent, nisi singuli, quorum interest, approbent, legitimè id facere non posse. Nam quod ad omnes pertinet, ab omnibus approbari debet. Secludimus hinc semper oppositas consuetudines, sicuti obtinuerunt: Tum extremam rursum, vel quasi extremam pauperum egestatem; Tum non vulgarem denique Ecclesiæ vel Reipub, necessitatem. Nam ubi aliquid istiusmodi interuenerit, ibi Collegio, vel maiori illius parti, liberius de communi censu disponere potestas erit, præsertim si, qui, ne id fiat, obnituntur, nullius necessariæ rei indigent. Quandoquidem si ipsis æquè egerent, atque illi, quibus ex communibus bonis prospicitur, potius illorum quam horum rationem habere oportebit.

PORRO autem post factam inter singulos Canonicos, vel collegas diuisionem; si qua adhuc sunt reliqua, quæ non asservantur in priuatam singulorum; sed ad aliquam communem vel publicam utilitatem, ea Collegium vel maior illius pars in eleemosynam, vel aliud religiosum opus iure conuertere potest, etiam si singuli collegæ vel socij non assentiantur; Siquidem in eiusmodi sat est, si maior Collegij portio sua voluntate accederit. Quod hic dictum est de Collegio Clericorum vel Canonicorū, hoc ipsum de mercatorum vel aliorum quoque ex æquo aliqua in re participantium societate, vel communitate accipi potest: æqua enim in iis omnibus appetit ratio. Et hec de iis breuiter, qui eleemosynam dare possunt; proximum est, ut de rebus vel bonis, quæ ordinariè vel extraordinariè in eleemosynarum materiam verti queant, paucis quoque differamus.

Derebus, quas in eleemosynam erogare licet, vel non licet.

CAPVT OCTAVVM.

ET SR

Quod ad omnes
pertinet, ab omni-
bus approbari
debet.

Quid collegij,
vel maior illius
pars possit in bo-
nis collegio com-
munibus.